

Pató Gáborné Dr. Szűcs Beáta

Pannon Egyetem

patog@vnet.hu

PATENT© JD5T© - 3D MUNKAKÖRI LEÍRÁSOK ALKALMAZÁSA AZ OKTATÁSBAN ÉS A MUNKAERŐ PIAC KOMPETENCIA SZÜKSÉGLET MEGHATÁROZÁSÁBAN¹

Kivonat

Az innováció az oktatásban és a versenyszférában is egyaránt fontos. Nagyon szerencsés, ha ez a kettő támogatni tudja egymást és kölcsönhatásba tudnak lépni, vagyis egy fejlesztés támogatni tudja az oktatást és ugyanakkor sikeresen alkalmazható a gyakorlati életben is. A szerző a 2007-ben megvédett interdiszciplináris doktori disszertációjához kapcsolódóan dolgozta ki és alkalmazta először az 5 tetraéder hálózatából álló tudományos segédeszközt (Pató, 2014). Az 5 tetraéderből álló modell a Szabadalmi Hivatalban lajstromba vétetett és jelenleg is formatervezési mintaoltalom alatt áll. (90806 lajstromszámon a D0500121 ügyszámú bejelentés alapján.) A modell, az oktatásban is alkalmazott innovatív, térbeli munkaköri leírás (PaTeNt© JD5T© - **Pató Tetrahedrons of interNational Theory 5 Tetrahedrons of Job Description**) kidolgozásul is alapul szolgált, ugyanakkor a vállalati HR-ben is hatékony vizualizációs eszköz (Pató, 2015, Pató, 2017). A tanulmány célja bemutatni, hogy miként használható egy fejlesztés az oktatásban oktatási segédeszközként, és a vállalati gyakorlatban szervezési-vezetési eszközként – egyaránt.

Bevezetés

Az adatok gyors, hatékony feldolgozása, értelmezése vizuálisan támogatható. Történelmi okoknál fogva ebben a kétdimenziós megjelenítés sokáig egyeduralkodó volt. A többváltozós összefüggéseknél, kapcsolatoknál azonban a síkbeli ábrázolás korlátokba ütközik. Ugyancsak nehézkes az adatokból nyert információtartalom tényleges, fizikai összerendelése. Ezek megjelenítésében tud támogatást nyújtani a PaTeNt© JD5T© - (**Pató Tetrahedrons of interNational Theory 5 Tetrahedrons of Job Description**) 5 tetraéderből álló modell, úgy a „Munkaköri leírások” tárgy oktatásánál, mind a vállalati HR gyakorlatban a munkaköri leírások kidolgozásánál.

A téma bemutatása és kifejtése

A foglalkoztatás dinamizálásához a tisztázott munkakörök és azok dokumentálása is jelentősen hozzájárulhat. Minden szereplő számára (munkáltató, munkavállaló, szervezet) fontos, hogy pontosan milyen munkakört kell ellátni. Ennek megértéséhez, átlátásához nyújt támogatást a hallgatók számára a „Munkaköri leírások” tárgy keretében, a Pannon Egyetemen, a PaTeNt© JD5T© modell, a 3D munkaköri leírás, oktatásban történő alkalmazása. A 3D modell mintegy játszva, élményszerűen bemutatja a munkaköri leírás tartalmi, technikai és személyi specifikációt, azok összefüggéseit és viszonyrendszerét. A modell láttatja és „kézbe adja” a

---

¹ A tanulmány az EFOP-3.6.1-16-2016-00015: A Pannon Egyetem átfogó intézményfejlesztése az intelligens szakosodás elősegítése érdekében pályázat keretében valósul meg.

hallgatóknak a tényezők közötti kapcsolatokat, így elkerülve a félreértést és támogatva a megértést.

A PaTeNt© JD5T© modell az alábbi ismérvekkel jellemezhető:

- gondolati séma képzése hallgatók számára;
- struktúra átgondolásának vizuális támogatása különböző tényezők, dimenziók rendelkezésre állásánál;
- vizualizáció, vagyis látni és láttatni a kapcsolatokat;
- „kézbe fogva” átlátni a kapcsolatokat;
- összefüggések könnyű bemutathatósága és kapcsolatok feltárása;
- alakítható nézetek, forgathatóság a kapcsolatok mentén;
- hatékony kiterjesztés a több tetraéder felhasználásával;
- ok-okozati, rész-egész viszony feltárása,
- egymásra ható tényezők, logikai összefüggések feltárása;
- horizontális, vertikális tagozódás feltárása;
- kapcsolati térháló;
- többdimenziós adatmodell adatstruktúrájának megalapozása;
- különböző generációk közötti híd szerep betöltése az oktatástechnológiai igényeket tekintve.

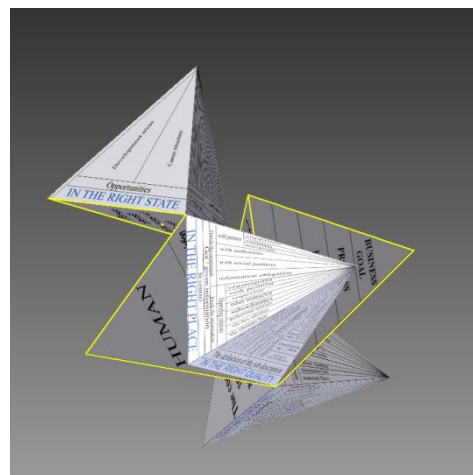
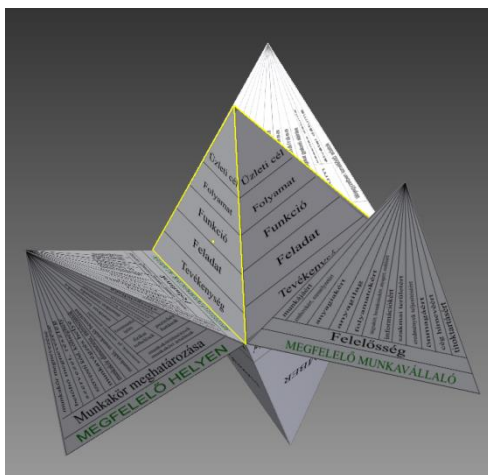
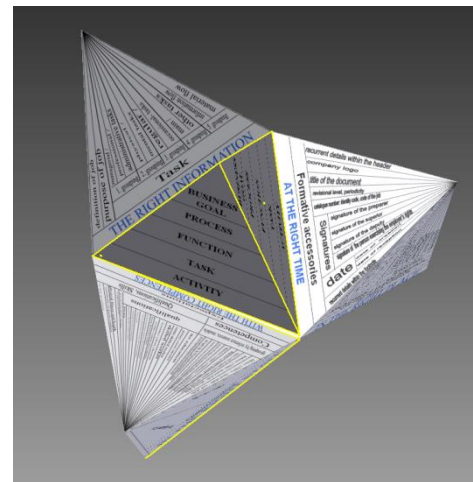
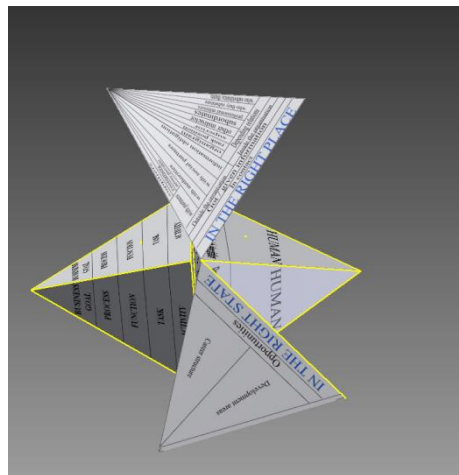
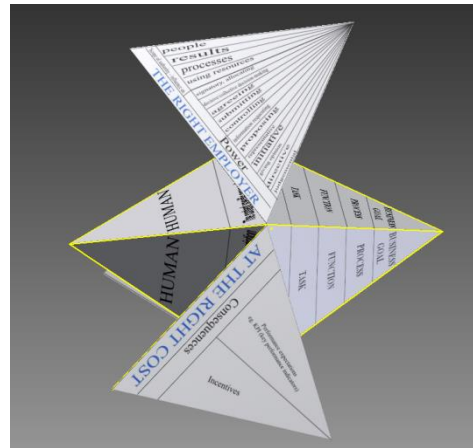
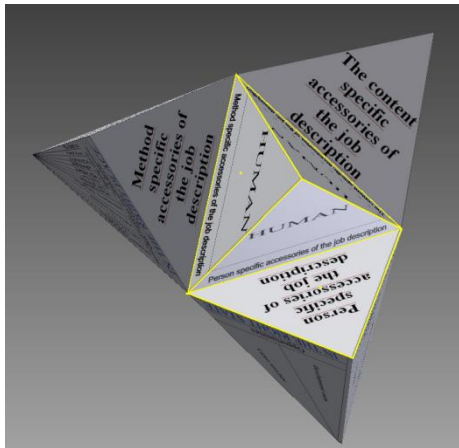
Tehát a hallgatók a munkaköri leírások tartalmi, szerkezeti dimenzióit vizualizálják, látják és átlátják a modell segítségével. A 3D megjelenítés nem enged hibát véteni, sem a munkaköri leírások elkészítése, sem a munkakör ellátása során.

A modell egyaránt hasznosítható az oktatás, a kutatás és a vállalati folyamatok, felépítések, összefüggések rendszerszerű gondolkodásának egy kézzelfogható módszertani eszközeként, amely egy globális rendszer megértésére és létrehozására teremt alapot.

Az oktatás világából kilépve a PaTeNt© JD5T© modell, térbeli munkaköri leírásként is szolgálhat adott munkakörök jellemzőivel feltöltve és a munkaasztalokra kihelyezve.

- Az így vizualizált munkaköri leírások:
- komplex szemléletet biztosítanak;
- ösztönzőleg támogatják a munkavégzést;
- kiválóan bemutatják a feladat-felelősség-hatáskör/jogkör-teljesítmény elvárás keretrendszer az ezeket támogató kompetencia elvárásokkal együtt;
- nem engednek teret az egyes munkakörök alul, vagy túl teljesítésre,
- azonnali ellenőrzési lehetőséget biztosítanak és visszacsatolást adnak a munkavállalónak, munkáltatónak és a szervezetnek egyaránt;
- „kézbe adják” a munkakört;
- számos konfliktusforrást megszüntet;
- egyértelmű helyzetet teremt a munkakörök között;
- „játszva koordinálja” a szervezeti viszonyokat, kapcsolatokat;
- kiindulópontja lehet a szervezetfejlesztésnek, oktatási-képzési tervnek;
- a napi rutin részévé válva, folyamatosan támogatják a sikeres szervezeti működést;
- mindenki örömmel használja a munkaszervezet alap”dokumentumát” a térbeli PaTeNt© JD5T© modellt.

Alább – az 1. képen - az oktatásban és a gyakorlati életben is hasznosuló modell képei láthatók különböző nézetekből.

1. kép PaTeNt® (**Pató Tetrahedrons**) of interNational Theory) - JD5T® ("5 Tetrahedrons of Job Description) PaTeNt® JD5T® (Pató, 2017)

Láthatjuk, hogy ezzel a modellel kitüntetett figyelmet tudunk irányítani az emberre, és a munka szervezet egyik alap dokumentumára – a munkaköri leírásra - és így a Hr vizuális irányításának egyik eszközévé tehetjük. Tudjuk tehát látni és láttatni a munkaköri leírásokat – a hallgatókkal és a munkaerő piac minden szereplőjével egyaránt -, így kiküszöbölve számos meg nem értést és félreértést az oktatásban és a munkahelyeken.

A modell vállalati alkalmazását támogatja a EFOP-3.6.1-16-2016-00015 projekt, amely keretében a PaTeNt© JD5T© modellt, az egyéni kompetenciák azonosítására, rendszerbe helyezésére kerül alkalmazásra.

A munkavégzéshez, a különböző munkakörök betöltéséhez szükséges a munkakörben elvégzendő feladatok, hatáskörök/jogkörök, felelőségek és a kompetenciák meghatározása. Ahhoz, hogy egy munkakör betölthető legyen, arra alkalmas munkavállalót kell találni. A megfelelő munkavállaló, megfelelő egyéni kompetenciákkal rendelkezik. A munkakörök betöltéséhez szükséges egyéni kompetenciák meghatározásában és dokumentálásában, a szervezetek életében fontos szerepet játszanak a munkakör elemzések és az azokon alapuló munkaköri leírás dokumentumai. Az egyéni kompetenciák elsődleges „hordozói” a feladatok. Tehát ahhoz, hogy egy munkakörhöz kapcsolódó egyéni kompetencia szükségletet meghatározzunk, nélkülözhetetlen a munkakör feladatának meghatározása, az azokhoz kapcsolódó felelőségekkel és hatáskörökkel/jogkörökkel együtt. A szervezeti célokkal összhangban kialakított munkakör feladat-felelőség-hatáskör/jogkör hármasságához kell a megfelelő kompetencia szükségletet meghatározni, amit egy szervezet a munkaköri leírásokban dokumentál. Minden egyes munkakör, és annak tartalma összhangban kell, hogy álljon a szervezeti célokkal. Így a munkaköri leírások fontos szerepet játszanak a szervezeti célok elérésében, de csak akkor, ha valóban hasznos, használatos, a napi rutinba is beépülő és „élő” dokumentumokká válnak.

Fontos megemlíteni a témához kapcsolódóan a fenntarthatóság fogalmát is. A fenntarthatóság négy fő erőforrásra koncentrál, az emberi erőforrásra, a természeti erőforrásra, a gazdasági erőforrásokra, és a társadalmi erőforrásokra. Ez a kutatási téma, az egyéni kompetenciák vizsgálatának, a munkaköri leírások 2D, vagy 3D bemutatásával az emberi erőforrásra –az emberre, a humán tőkére – irányítja a figyelmet. Ma a társadalom célja is az, hogy valamennyiünk kiaknázza a képességeit, és az emberi tőkét megfelelő értéken kezeljük. Egy jól leírt, modellezett, rendszerezett munkakörrel lehet az embert emberi értéken kezelni; értékeit a társadalom és a gazdaság fejlődésére használni.

Az EFOP-3.6.1-16-2016-00015 projekt célja adott munkakör/ökhöz kapcsolódó egyéni kompetencia modellek meghatározása a munkaköri leírások elkészítésével. Ezen munka lefolytatásához a szerző az öt tetraéder hálózatából álló PaTeNt© JD5T^{©2} model 2D, vagy 3D változatát fogja alkalmazni.

A munkaköri leírások azon vállalati dokumentumok egyike, ami – szerencsés esetben – elsőként jut el minden munkavállalóhoz és munkáltatóhoz. A vállalatról, a munkaköréről a tulajdonképpeni első benyomást a munkaköri leírás dokumentuma adja. Kiváltképp igaz ez és fokozottan hangsúlyos, ha a munkaköri leírás dokumentumát már a toborzás során is alkalmazzák a legjobb munkaerő felkutatása és megnyerése céljából. Tehát egyáltalán nem mindegy, hogy milyen formában és tartalommal pl. kompetencia elvárással kerül megjelenítésre a munkakör tartalma és, hogy milyen célokat kívánnak szolgálni és milyen üzenetet hordoz a tartalmi-formai kialakítással. Ehhez nemcsak a tartalmilag helyes, szakmailag megfelelő kidolgozás járul hozzá; hanem a munkaköri leírás dokumentumának igényes, gyakorlatias, magára a figyelmet felhívni tudó, külső, szerkezeti megjelenítése is.

---

² Az alapmodell PaTeNt©, vagyis „Pató Tetrahedrons of interNational Theory”. Ez az alapmodell több területen is alkalmazható, így maga a név, az alap modellt jelöli. Az alapmodellből kidolgozott munkaköri leírás modelljének a neve JD5T©, vagyis „5 Tetrahedrons of Job Description”

Összefoglalás

Az oktatásban és a munkaerő piacon; a munkaköri leírások tárgy oktatásánál és a munkaköri leírások elkészítésénél; valamint a munkaköri leírás dokumentum tartalmánál, és a formai megjelenítésénél is az EMBER kell, hogy a középpontba kerüljön. Mindezt úgy tudjuk elérni, ha a megfelelő eszköz kerül felhasználásra – pl. a PaTeNt© JD5T© modell – és valóban hasznára van a munkaköri leírás az EMBER számára. Ennek a hasznosságnak az első lépése, ha kézbe, használatba kerül a munkaköri leírás. A cél az, hogy a megértést, használatot támogatva kerüljön a „Munkaköri leírások” tárgy oktatásra, és a „dokumentum” kialakításra; egy olyan 2D, vagy 3D kivitelezés, formai kialakítás során, ami vonzóvá teszi és egy élő oktatási-szervezési-vezetési eszközzé emeli azt.

Irodalomjegyzék:

- Pató Beáta Sz. G. (2017). *Formal Options for Job Descriptions – theory meets practice*. In: Journal of Management Development, Vol. 36 Iss.8, pp. 1008-1028, <https://doi.org/10.1108/JMD-01-2016-0019>
<https://doi.org/10.1108/JMD-01-2016-0019>
- Pató, B. Sz. G. (2015). The 3D Job Description, Journal of Management Development, Vol. 34 Iss: 4, pp. 406 – 420
<https://doi.org/10.1108/JMD-11-2013-0151>
- Pató, Beáta Sz. G. (2014). *A model consisted of 5 tetrahedral network, as a scientific research appliance. Social Educational Project of Improving Knowledge in Economics*. In: Journal L'Association 1901 “SEPIKE”, Vol. 4. pp. 63-68. ISSN: 2196-9531